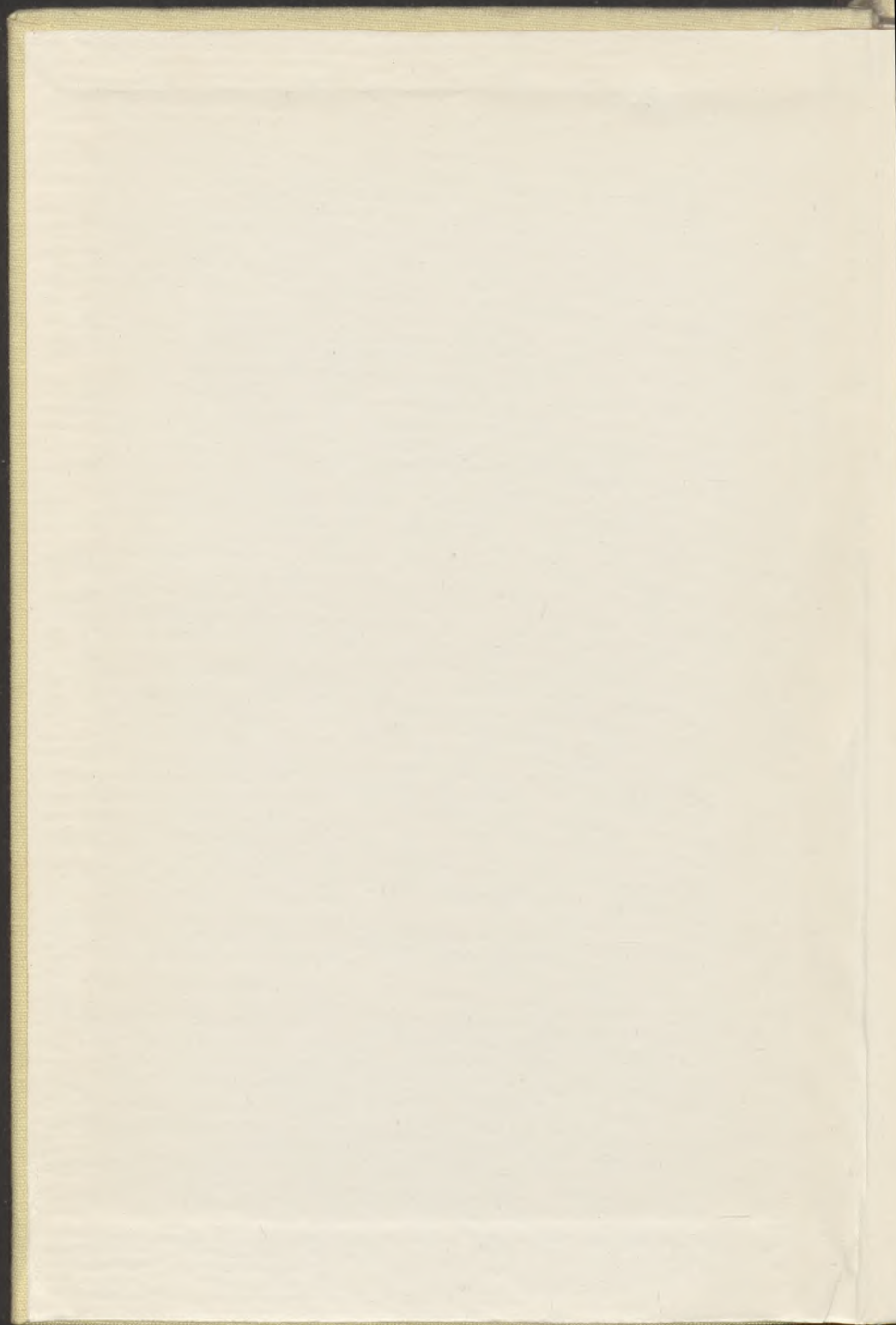
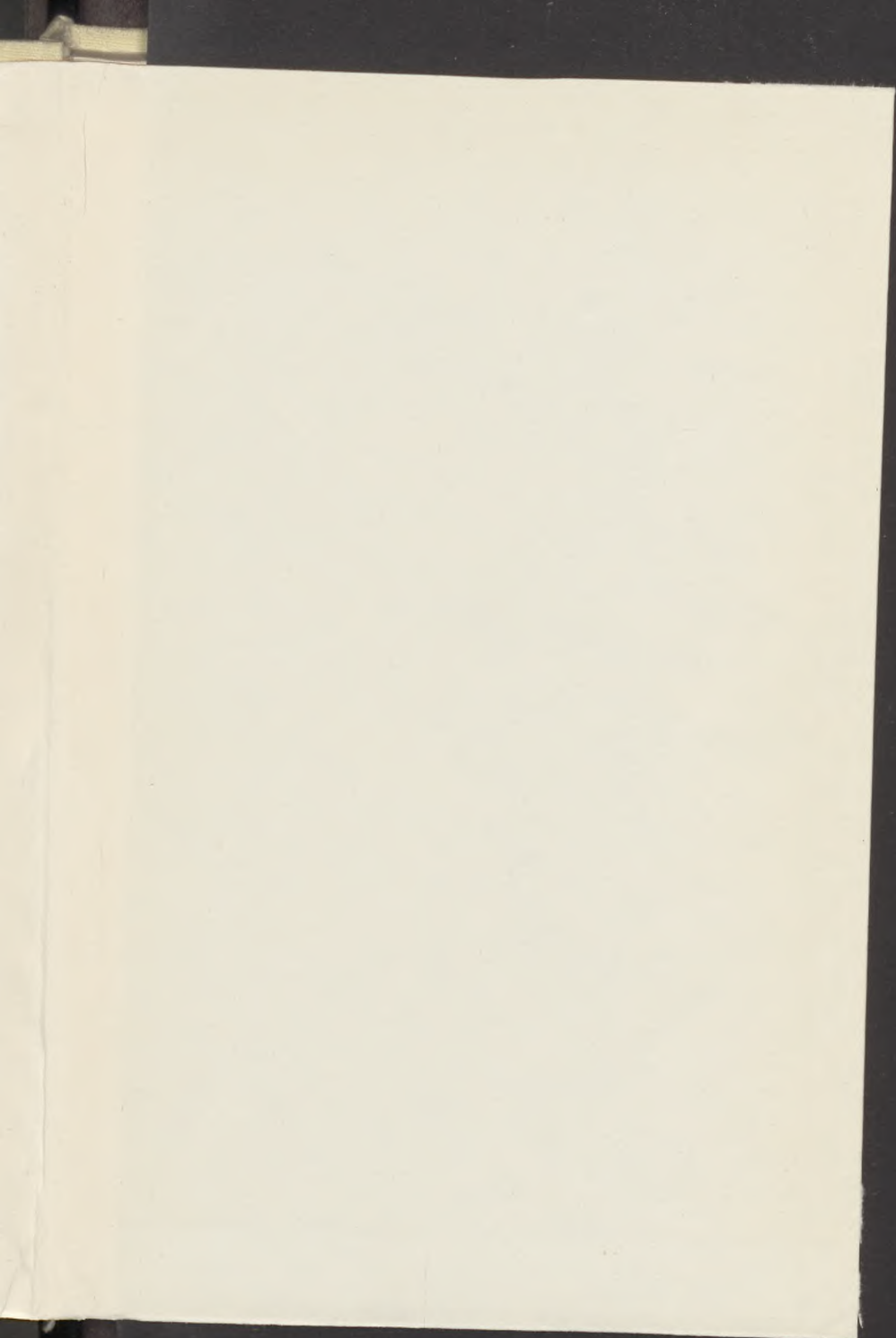
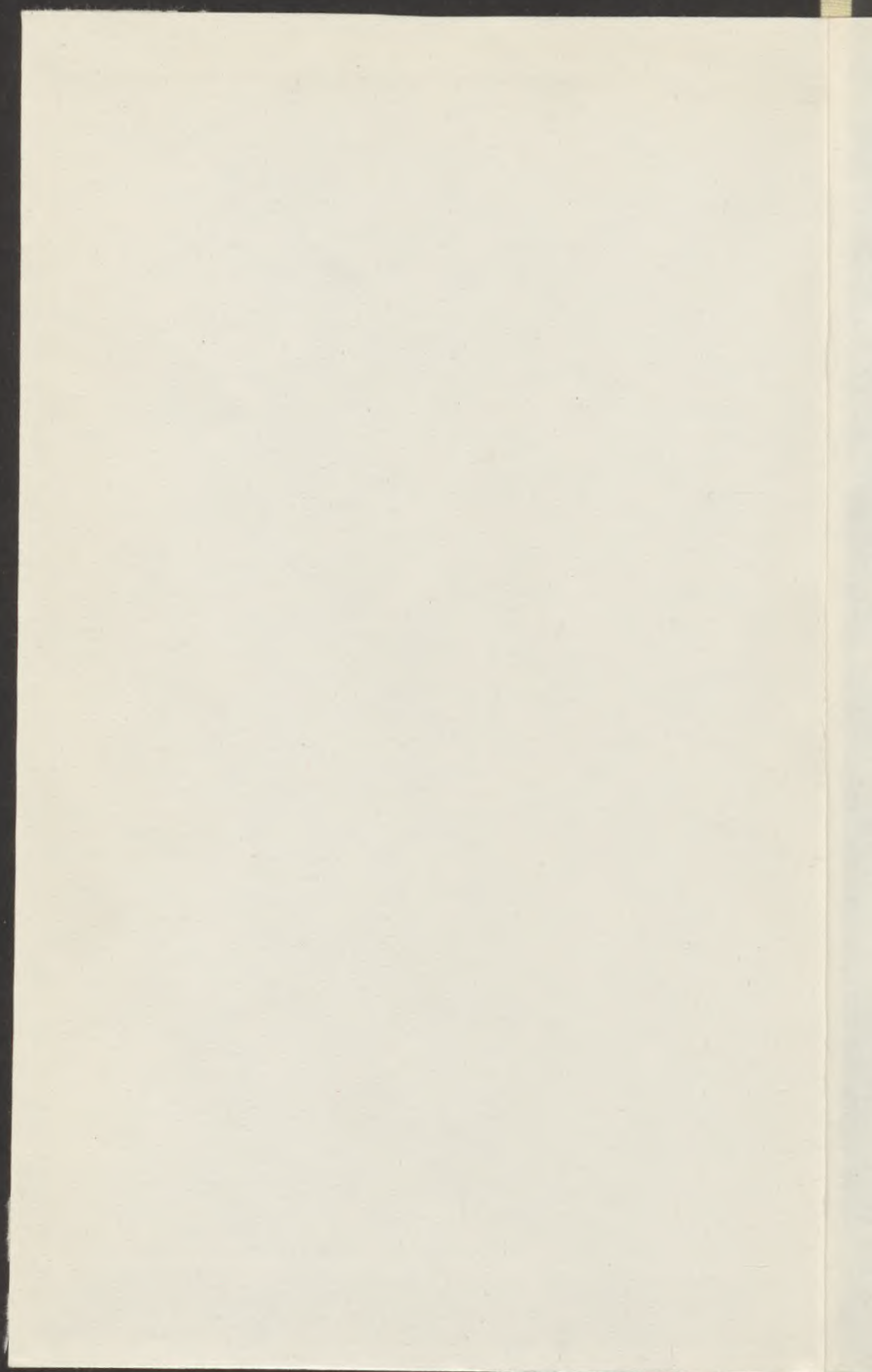

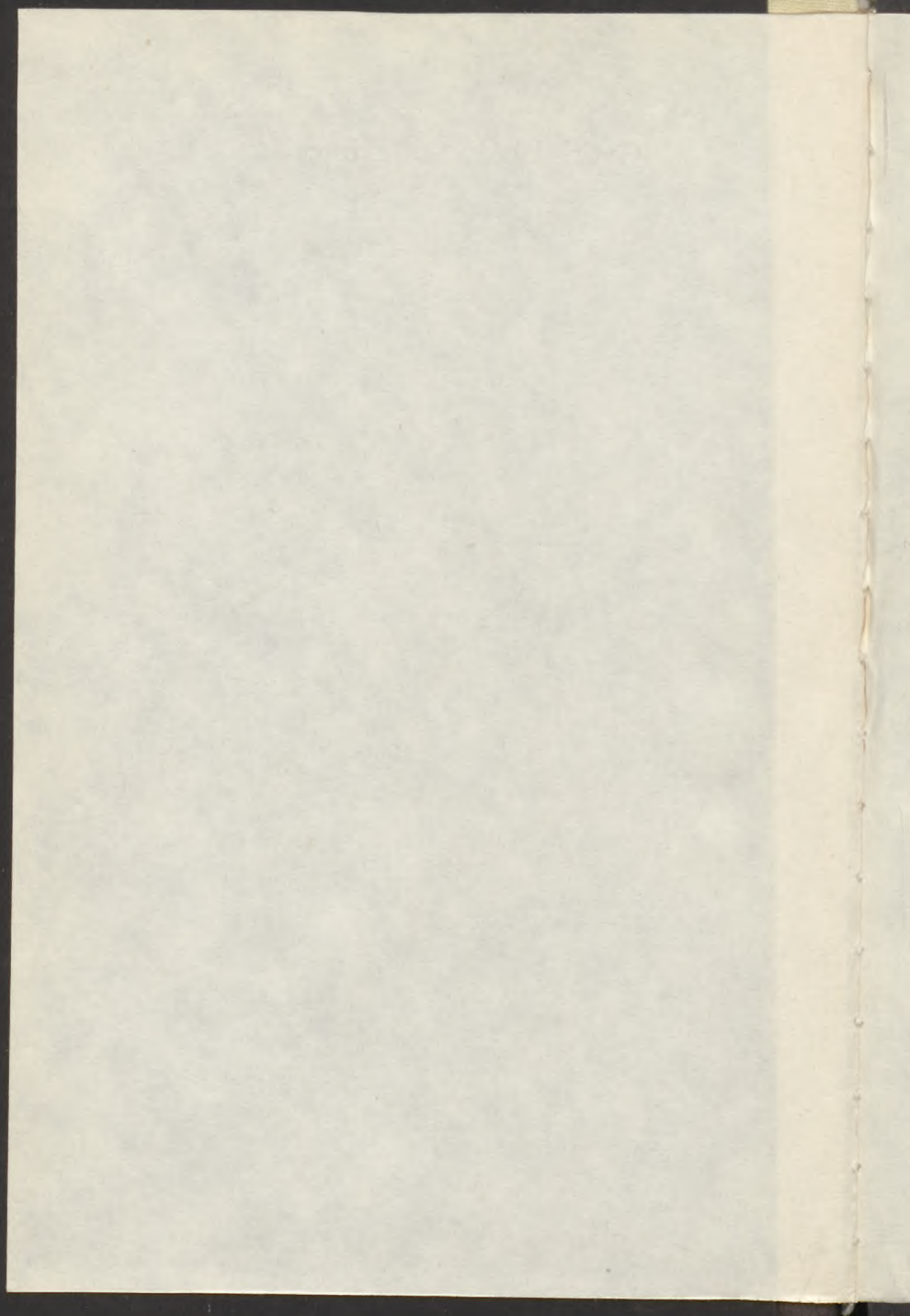
MB
90.803

Győri László · Tekintet

Győri László

Tekintet

Magvető Kiadó · Budapest

1989

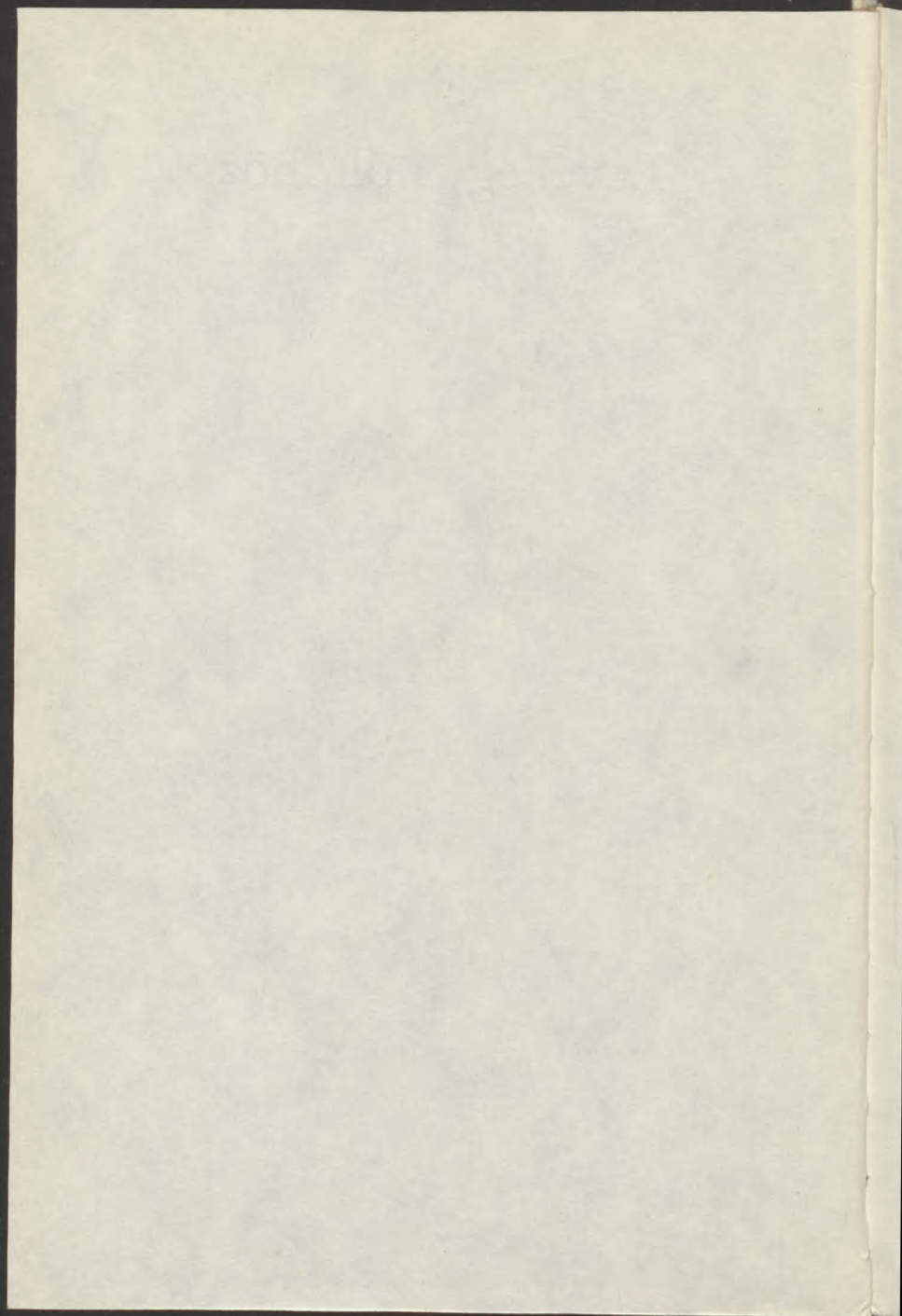
© Győri László, 1980

MB 90.803

1981

Levél egy költőhöz

Ekék

A vers kibújik, megdől,
 aztán az ekevas
kivágja gyökerestől,
 – ne mondd, hogy nem igaz –,

mert már csak őszi dudva,
 nyaratlan, reves
szár: zörögve, forogva,
 üresen lengedez.

Csak ő alá szántsátok
 az én verseimet,
a jövő alá, ekék,

 az elfeketedett
szavakat, a szétázott
dalt, az esővert ígét!

Szindbád

Három elefánt trombitál
ormánya kukacával
röpül röpül a rokmadár
sötét egeken által
viszi viszi a férgeket
a három elefántot
miféle mennyei menet
miféle égi pántok
viszi viszi karmaiban
csőrében viszi őket
cincog a föld hogyha suhan
látott már ilyen ölyvet
nézi nézi a madarat
néz ide-oda Szindbád
nem akar látni volna vak
amde a csoda mind lát

Levél

Az Elérhetetlen föld emlékére

Az árokalj békaporonty,
a török erre se néz.
Spionunk sincs, él-e a holt,
kell-e a régi vitéz.

Strázsa lépked, éjszaka félsz,
sunnyítva mind lelapul.
A bástya fokán egerész,
cincogit fogni tanul.

A strázsa éjszaka lép,
a török erre se jár.
Idomitja csünt egerét,
körmében kard, alabárd.

Az árok, a bástya csalán,
a kutak kútja homok.
Losonci, Csontos, Radován
homokzsákszívü rabok.

Adj törököt újra, uram,
ó, mennyi drága vitéz!
Küldd ide már, hogyha lovan
egy hős vértől piperés!

(1966)

Átváltozások

*„ős-kezdet óta
itt vagyok,
de a lepkével
megbalok.”*
Weöres Sándor

Az ősz-kezdet, s a kezdet-ős,
édesanyámmal egyidős,
anyám lehetne ő, ki bölcs, –
apám lehetne, s nem apám;
szülőim-korú, hajdanán
kezét rángattam, ő legyen,
aki sétálgat énvelem;
patakot, forrást mutogat,
síkokon szöcskét, nyulakat,
virágok nevére tanít,
nevel, oktat, eligazít
világok neve közt, amíg
sort sor után kukoricát
kapálgatunk az úrron át.

Lehajol, tép apám, anyám
jobbról-balról, középen én.
Apám, anyám: két lepkeszárny,
munkába, égbe röptetőik.
A munka nagy, világnyi mély,
a csillagokig visznek őket.

Szánandó, kicsi, gyöngé, görcs,
lezuhantam az ég előtt.
Vigyen az égbe ő, ki bölcs,
ki az idővel egyidős,
ő, ki tudás, makacs, konok,
s új gubót rág, ha halni fog.

Ez az ember

Ez az ember még tudott
valami
fölháborítóan egyszerűt
mondani, pengét, köszörűt,
de mi
azt se tudjuk, hogy ki volt.
Andar soski fāca si?
Kinek az arcát viseli?

Mi csak bíbelődtünk
a szavakkal,
ő szétvágott köztük
haraggal,
s amíg képzelődtünk,
addig már el is tűnt
késként a magasban.
Andar soski fāca si?
Kinek az arca viseli?

Kis elégia

Minden megírt és minden megíratlan
csak újabb szenvedés, verejtékezés,
örök gond, hogy mi lesz vele majdan,
holnap, holnapután vele is mire mész.

Mi lesz ezekkel a befogott sorokkal?
Esőre áll, el is eredhet az eső.
Közeleg az ég már minden pillanattal,
hosszú, őszi füstbe bújhat az idő.

Röpködő sörényükhöz hajtom a fejemet,
hajamba oldom izzadó, fekete
zászlaikat, akár a viharban a gyerek,
s tőlük kérdezem, hogy elinduljak-e.

Létemben híve egyedül, bárha koppan
a kemény csöpp, már a koponyámra hullt
a gyémántfűrőjű, sutorog nyugodtan,
verseim, egyszer még elindulhatunk?

Bár össze-vissza hánykódó betűkkel,
síró zárójelekkel, zörgő felkiáltó-
jelek kíséretében, de mégis induljunk el,

ők a mi szerszámaink.

Jó – jóra válhatik.

Csak higgyünk magunkban, csak fussunk a haláltól!

Petőfi

*„Akárba most született volna,
oly vörös; fején az erek,
mint pondrók, másznak vonagolva . . .”
József Attila: Iszonyat*

Hogy sírt a drága halott,
hogy zokogott!

Nem is volt igazi halott.

Árva volt,
a halott árva volt,
és az éjszaka úgy közeledett,
hogy beleéhesedett,
szájába senki se dugott
egy darab megrágott kenyeret,
úgy zokogott, úgy ökredezett,
ahogy egy ferencvárosi gyerek.
Homlokán az erek,
akár a pondrók és kukacok,
vonaglottak a sűrű éjszakában.

És a hajnal úgy közeledett,
hogy lassan elszenderedett,
szemét lehúnyta, reszketett,
csaknem álomba sírta már
a szabadságot a kisgyerek.

Aludt a drága halott,
úgy szuszogott.

Nem is volt igazi halott.

Szuszogott,
döfködött,
döfött,
és újra sírt,
mert újra megszületett.

Karok ringatták,
a kihasadozó
zsákdarab-éjszaka alól
elszöktették a kisdedet.
Pirkadt és hajnalodott.
A külvárosi csapszék
küszöböt adott,
a hajnalba könnyökölők
szép szót,
hogy vele növekedjék –
a külvárosi bérház
bölcsőt és iszonyatot.

Aludt a kisded,
elnyugodott.

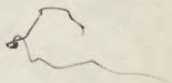
De már föltekintett,
de már szuszogott.
Egy ferencvárosi szobában
sírt és vakogott
Rongyokba tették,
vászoneing hasadozott.
Homlokán az erek,
akár a pondrók és kukacok,
vonaglottak a század hajnalában,
egy ferencvárosi szobában.

Hogy sírt a drága gyerek,
míg elnyugodott!

Szabadrablás

A vers legyőzve
a verset beveszik
szabadrablás van
rajta katonák

Csörömpölj végig
zúzd-vágd kő-kövön
képzeld új várost
amely még ellenáll

Napló

Hetek, hónapok múlnak el,
babrálgatok a könyv fölött.
Ez a szakmám. A könyv előtt.
Akárkit kérnek, adni kell.

Könyvtáros. *Osztályvezető.*
Lesz ez máshogy is, gondolom.
Pozícióból lebukom,
eltűnődni is lesz idő.

Aztán haza. A gyerekek.
Egy-egy mozi. Idegesség.
Múlnak – veszekszünk – az esték.
Apróságokon. Gyűlölet?

Szerelem? Dehogysis, dehogyis.
Ez csak a versben létezik,
hagyjuk a verset, mind avitt,
nem azokban vagyok én komisz.

Ez a munkával velejár.
Nem gyűlölet. Nem szerelem.

A gép is olajos, beken.
Overál lesz az overál.

Minden este fölgyújtom a
piros szobában a lámpát.
Összeillünk hát meg székhát.
Öreg este van, éjszaka.

Kinek a nevében élek
igy? Talán a magaméban?
Művészetetek elúntam,
nem érdekel a költészet.

Folytatása következik.
Ha majd elkészül a nyelvtan.
Ha már a szabályt levontam,
hogyan ki nevében élek így.

Születésnapomra

Harminckét éves lettem én,
garázdaság e költemény, –
a toll
bitor

merészség, mellyel meglopom,
ki élek, így, a holt lapon,
hevét,
nevét.

Ó, ti harminckét évesek,
sorsomban osztályrészesek,
ti, oly
komoly

harminckét éves oktatók,
tantárgyba őt is iktatók,
a hont
bolond

szavakkal újra verselők,
akikben ezt a nyers időt,
hiszem,
a szem

egykor majd hűen látja meg,
hát egykorúak lettetek
vala
vele.

A harminckettő *meglepett*,
bújnátok újabb *szöveget*,
csak hogy
elfogy.

Harminckét éves kívüle
nem lehet eztán senki se
élő
költő.

Szülessek újjá szüntelen
önmagammá, hogy büntelen
a nép
nevét

ejthessem őelőtte én,
s bólintonson, íme, költemény
ez is,
az is.

De most, harminckét évesen,
lévő, ki nincs még, őt lesem,
miként
beszélt.

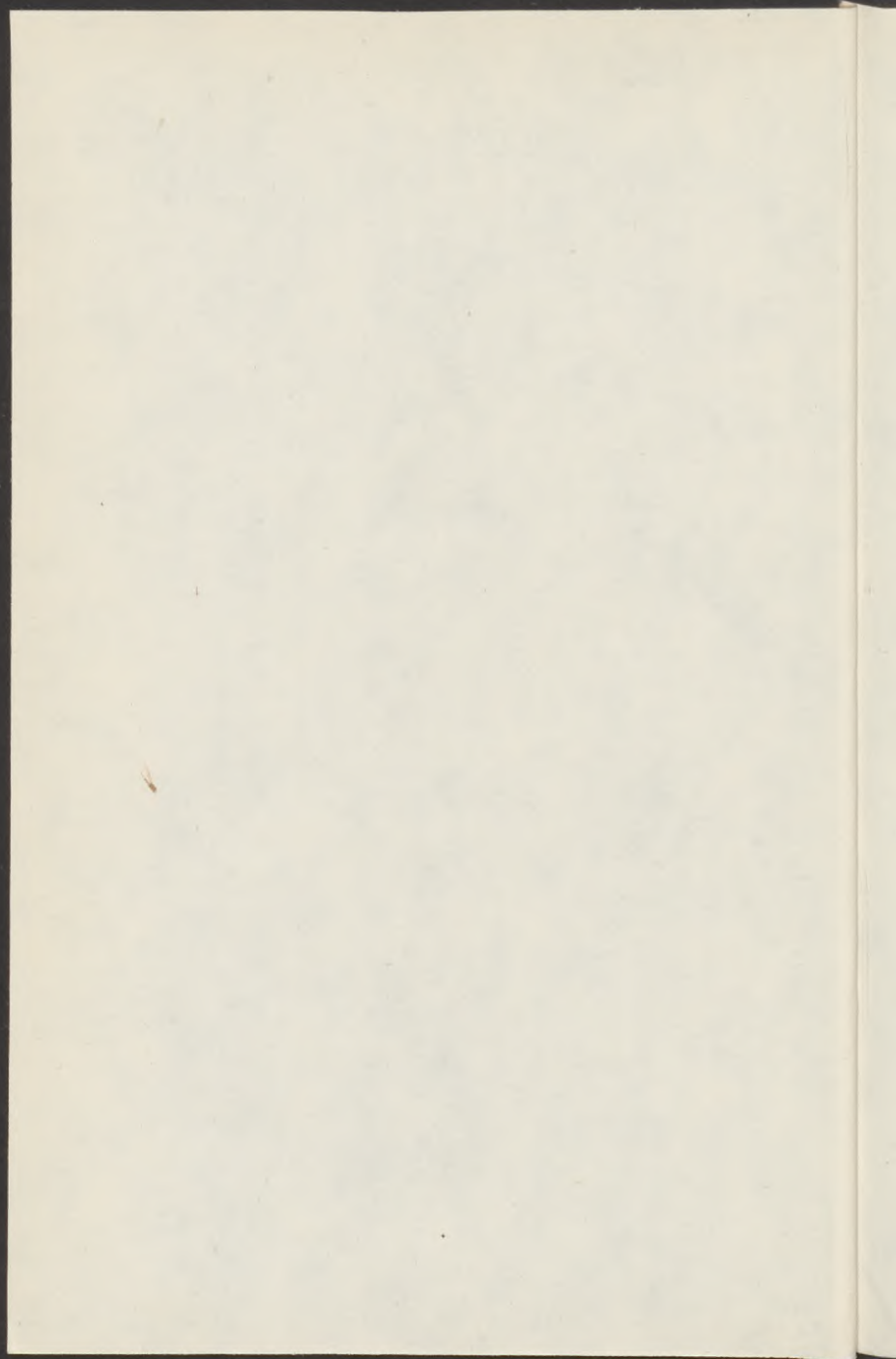
József Attilát díbolom,
földmélyi zümmjét dúdolom
é n e k é n e k.

Levél egy költőhöz

Mi újság a költészet körül?
Látom, e módot már tudod:
dalok, és más efféle kis lobbanásai a költészetnek,
ezek a néhány centiméteres lángok a gyári gyertyákon –
még a gyertya is az,
a gyertyamártók csinálták, te épp csak meggyújtod,
természetesen gyufával, mely boltban kapható.
Igen, ezt tudod már. Mint egy kíváncsi gyerek, tudsz már
gyújtogatni. A kis láng is lángnak vélhető
lényegileg, s a lényeg ez esetben megcsal:
önmaga látszata. Az a láng nem az:
lidérc-tűz, délibáb.
Fény, csak fény, nem éget, csak látszik.
Másoknak adták a tűz, a láng csodáit.
Légy mérsékletes, bár ebbe halsz bele,
ne higgy magadban, ne higgy sohase!
Ne képzeld, hogy új tüzet csiholsz,
légy kishitű, az a legfontosabb!
Ne beszélj, hallgass, úgy lesz jó,
úgy lesz tökéletes minden, ebben higgy,
aztán már ebben sem, adj föl hitet, és add

föl a hit fonákját. A hit olyan lapos,
akár a palacsinta. Dobd föl a levegőbe,
fordíts rajta, kapd el!
Ne írd le semmit, ne is írd, eredj a pokolba!

Füst

Juss

Visszaadom őseimnek,
amit elvettem, elraboltam,
visszaadok újra mindent,
mert én már mindenről lemondtam.

Visszaadom szokásaik,
amiket mássá csúfítottam;
jog szerint őket illetik
hatalmas, biztos ősalakban.

Letörlöm a sok-sok nyomot,
amely lassanként innen-onnan
minden őst belep, elborít,

hogy amint kaptam, visszaadjam
összefogdosott lelkeik –
utódaimtól jussolok.

Füst

Őszre jár, ősz felé tart
az idő, hidegül az
éjszaka már, a nappal
is hidegedik, érzem.
Érzi a rózsza is a
kertben, az az egy, az a
csupa görcs, csupa bogoc,
csupa kötöc. Már annyi
szárazat bogozott ki
a metszőolló meg a
fűrész az elevenből,
olyan kevés eleven
maradt már, hogy a kéz
egy rózsanyitáskor az
ollót meg a fűrész le-
vette ágai fölül.
A fa ölébe kapta
a hullani készülő
gallyacskákat, el-
babrált vele egész
nyáron át, egészen őszig.
Összekötöztette az

eleveneket és hol-
takat, bogokat kötött
rájuk, már belefáradt.

Bóbiskol, összébb vonja
ágai szélét, érzi,
hidegül az éjszaka,
egyre mélyebbre nyúlik
a füst.

Szennai Mária

Korom csimpaszkodik, függve
nagy sereggel,
giz-gaszt hoz a néni, és be-
gyújt sűrögve.

Először szalmát dugiszáll
be, a csutak
sír-rí, mikor a gyufaszál
lángra fakad,

aztán apróra tördelt kis
napraforgót
dobál a csutakra, ég is
a tűz, durrog

fényesen, boldogan, mert ő
az egyedüli
gyámol, az egyetlen segítő,
az imabeli.

Istenként könnyezi lángját,
ím, üdvözet
Máriának, s égi fényt lát
már az özvegy.

Pipacs

Földöntött palack.
Borfoltos a rét.
Búza közt pipacs
bugyog szerteszét.

Sófehér abroszt
sűrögve suhít –
sérti a borfolt,
szigorú a szík..

Ropogós abrosz
kedvet nem csinál,
jobb lesz a foltos,
pipacsos határ.

Cigánygödör

Vasdarabok, amit a műhely
sarkából kidobtak,
hogy fölszálljanak egyszer
égbe suhanni egy éjjel
sötét meteornak.
Forgács, tört gépalkatrész,
a javát elhurcolták
a városvég szorgosai,
horpadt kályhacső, rossz zsák,
bakancs, amelyet fürkészh
szemekkel ugyanúgy
szétválogatott gödreiből
a nép.
Üvegcserep
töltötte föl
nagy szekérderekakkal a nádest.
Akkor még nem volt üveggyár,
csak békák fújták éneküket,
mint üvegbuborékot.

Ideokádta a város a szennyét.
Agyaggödrök a vályogvető
dolgosoknak egyre mélyülő
sötéttel, a partján székifű.
Arrébb sintértelep.
S az egész táj karéján körben
a nádasok szélén mint ölben:
búvó cigánytelep.
Bolgárkertész salátái
özönlöttek a levegőre
az út másik felén égi
fényekkel harmatosan.
Lopták a nem földit belőle.

Szekereztek az ítélezők.
Cigányok, lopjátok el őket!
A zörgő nádtengert, rossz cipőt,
a vérzető üvegrepszelt,
a vasdarabokat,
fejetek fölül a gaztetőt,
lopjátok el magatokat
onnan, ti vályog- és tájvetők!

Az őszi kocsikon

Az őszi kocsikon
tökinda, folyondár
lobogott szárazon,
a szulák, a tökszár

lobonca, ökörnyál, –
ahogyan a puli
csomósodott, barbár,
kócos gubancai;

ágyból kiugró lány
zsíros hajszájai,
slamposan, mogorván
lógtak a tengeri

hosszú levelei,
kókadt levelei.

Viharsarok

Erre zúgott a viharos
fekete árral a Maros

A medre hosszú holt meder
Sötétebb minden és vadabb
Mint egy kiürült kardhüvely
amelybe vér fut és kicsap

A búzafő ráng E bóbitás fej
a gyászlovaké tép ragad
prüszkölve vágat életünkkel
Sötétebb minden és vadabb

Sarok A vihar szöglete
Búza nyakszegve tép ragad
Búza pipacs és gerlice
Sötétebb minden és vadabb

Sötétebb minden és vadabb
Gazdag a gazda gazdagabb
A szegény a legszegényebb
Minden vadabb és sötétebb

Fekete árral kardokul
süllyed a folyó és lehull

Végrehajtók

Minden héten újabb végrehajtó
toporgott, hogy hol a kamraajtó,
s nagyanyám néha tréfaképp
az égre emelte szomorú kezét.

Az égre emelte csak úgy, tréfaképp,
hogy az egész égbolt a miénk,
tárva-nyitva van csukatlan ajtaja, –
sarkukban voltam, akár a kiskutya.

Egyetlenegy se mosolygott, amikor
az égre szállt a nagyanyai mosoly,
fenséges volt, mint a hős, mindegyik,
elvitte mindenünk az utolsó szemig.

Az egészben az volt az igazi
tréfa, az, hogy maradt még valami:
az utolsó szem után a legeslegutolsó,
amikor végleg bedörrent utánuk az ajtó.

Disznóölők

Kondérban fő az állkapocs,
a kása, a babérlevél,
didereknek a bélmosók,
cuppog a sűrű trágyalé.

A forró kását mépezik,
sózzák a gőzölgő tüdőt,
lányok varkocsán élezik
a kékvasú disznóölőt.

Cuppog a sűrű trágyalé,
nyüszít a didergő puli,
csomókban lóg a szőre, és
nem tud emberül szólni.

Kutya a didergő puli,
eb idő ellette ebül,
körme nyoma csillagjai
kihúnynak embertelenül.

Sár

Szemem óriási,
ha belenéztél egyszer
a mélyére látni,
tudod, hogy mekkora
mélységeket vet föl.

Tudod, milyen mély sár,
milyen feneketlen
kátyú van szememben,
a fény országútján
milyen kátyú, dágvány
forog, mint hétfejű,
mesebeli sárkány.

Szemem közepében,
Tornyai
János-i
sarában, a mélyben,
egy vén kerék forog
előre a dűlő
vénséges sarában.

Lovatlan, kocsitlan
vén fa, vén kerék,
időtlen, teretlen
vén vas, vén szegek.

Becsukom. Esse a
hó esten és egyetlen.
A hó, a zúzmara
födjön be két szememben
egy egész télre engem,
vadra és hosszúra.

Senki se, semmi se
nyitott ki szememben
e világból engem,
esse be, fődje be
a hó sűrű szála,
hideg szempillája.

Kocsik

Az őszi kocsikon
tökinda, folyondár
lobogott, szállt a gyom,
a szulák, a tökszár.

A lovakon a kantár
kideresedett
orrukon a szőrszál:
hószinü szögek.

Mint a kapufélfán
a jéghideg szögek
feje, az egész táj
beesteledett.

Lámpából a fullánk
kiszakadt,
a sötétbe szúrt láng
fénye leapadt.

Csontokra csatolva
a tökszár, a szulák,
hallom föld alól a
kocsik robaját.

Ősz

Kifordult, összegubancolódtott belek közt
forog előre a kerék.

A küllőre csavarodnak összetekergőzve kuszán, vékonyan,
vastagon,
a ló is a belekbe lép.

Vannak végtagok is, lassan fölismerhetők a szétzúzott
tetemek.

Egészek voltak valaha.

Elgurult fejek, még nem roskadt össze tehetetlenül
mindegyik koponya.

Van kéz, láb, noha nem tudni, honnan is kerültek ide.
Némelyikre rádöccen a kocsi.

Mellkastöredék, kis ujjperecek, de azokon úgy megy át,
hogy a percenést se lehet meghallani.

Hajcsomók, hosszú hajkötegek, súlyos tekercsek, copfok,
vörösek, szőkék, feketék –
a belek közé ágyazódva, dagadó párnán fekszenek,
izzadtan, lucskosan, összekeveredve,
mint most a földdel az ég.

Fölpuffadt tüdők, az eső lesikálta őket,
aztán beverte újra egy új eső.
Karájuk kiáll, zihálni kezdenek, de mint a halaknak,
nekik is üres a levegő.

Palimpszeszt a tekintetről

Velem nőtt, velem növekedett,
nézte a világot.
Nevelgettem és nevelgetett,
láttam, látva látott.

Be kellett kapálnom egyszercsak
a földbe, a talajba,
és be is kapáltam mindennap,
hogy körmöm kikaparja.

Karcsú szárát, a sűrűt, a kasza
levágta, lekaszálta,
szérűn az asztag miatta kusza,
szálanként tovaszállna.

Kicsépelték a tekintetemet,
elvetették a földbe,
kibújt, kihajtott, kilevelezett,
de mi volt, elfeledte

végleg, és többé nem emlékezett
a fényre.
Megdőlt, meghajolt, megpenészedett
az ember veteménye.

A lélek emelte, öntudatom,
a lélekjelenlét,
hogy eljön egyszer majd férfikorom,
s messze lát el ismét.

És el is jött egyszer férfikorom.
De látok-e szememmel
olyan dolgokat, hogy azt se tudom,
éltem-e, haltam-e egyszer?

A fehér közelít

Kő

Csak kődarabnak nem hittem magamat.
hittem bárminek, csak kőnek nem,
és most, amit sohasem hittem,
látom magamat mint szürke kődarab.
Időtlen, fénytelen, hitetlen,
rossz, kemény, sivár, áldatlan, sivatag.
S kikiáltom, hogy magamra dobjanak.
Kődarab? Hagyjuk. Ez sem, az sem,
csupasz az, ami. Meztelen.
Költészet? Kő? Bolondság. Azt mondd ki csak,
másokban, magadban ki vagy és mi vagy.

Ballada

Befalazták a szememet
(most ablak
sincs a falban) a mesterek.
Vak vagyok, vak.

Befalazták az eszemet,
az elmém,
tégla közé a mesterek:
Kőműves Kelemenném.

Telefon

Telefon zúg,
érme csobban,
sötétbe nézek,
hallgatom.

Csillagközi
a némaság,
a harmat csöndül
hallgatom.

Te vagy a többi

Te vagy a többi. Én is ők vagyok.
Ők is én. Egymásban élünk.
Kilenc vagy száz? Egy tán eltűnt,
vagy eltűnőben, és vissza se fog

nézni reánk, a többire, Konok,
makacs, de mikor kikészült?
Mi is eltűnünk, enyészünk,
Sokan vagyunk és befogad a sok.

Távolodom vagy távolítotok.
Voltam a gőgös, az eltűrt,
a kiutasító befogadott,

egyszóval a ti szektatagotok.
Ti pedig az enyém. Együtt,
külön: aki magunkért élni fog.

Jiří Wolker

Ismeritek-e?

„Meghalt, mielőtt kiránthatta volna szívét...”

Igen, ő Jiří, a cseh.

Váll-lapján, két verseskötetén,

semmi sarzsi. Ember.

Ennyi a rangja. Egy cseh név:

Jiří Wolker.

Meghalt a Föld Minden Harcterén.

„- Élő, felelj,
mért estem el!”

- Mert a költőnek esni kell.

„- Mert a költőnek élni kell,
élő, azért felelj,
mért estem mégis el!”

Szíve a földben.

Szíve a földbe szúrva.

Szorít,
feszít,
kő,
idő
élesít, –
ó, te szív,
ne döfj le engem!

Sarkadi

Kíváncsiság a gyermek tudásszomja.

De én felnőtt vagyok!

(Tétován:)

Biztos?

Biztos.

(Tétován:)

De én felnőtt vagyok?

Kíváncsiság a gyermek tudásszomja.

(Kilép az ablakon.)

Nézz ki az ablakon

Nézz ki az ablakon
amíg mész a buszon
külszíni bánya

lásd meg hogy mi folyik
lásd meg mivé leszel
vigyázz hogy mit teszel
nézd meg világod
mélyebb fejtéseit

Az esztétikum felé

Az ember von, elvon, összevon,
noha nem *von*: a terheit
bevonja végül, a szarvait,
leszámitja, amit csak le lehet,
tisztul, hisz ily tiszta csillagon
sárnak, göcsörtnek nincs helye.

Vonja gyerekkorát és korát,
ej, ubnyem, – enyhülten fölkiált,
láncokat, szíjakat kibont,
ej, enyhem, – kar közé beront,
ölel és kineveti *vont*.

De: *de* – dö. Dödögni kezd.
Dadogni. Érzi, van teher.
Van *van* is. Címerük lever.
Vanni nem akármilyen kegy.
De-nek elvonni egyszeregy.
Vonatkozása nem is anyamell,
az túl földi, másféle: égi hely.
Vonatkozása égi pont
vala *van*-unknak, vért kibont.

Nem hosszúsággal jellemezhető
húsdarab nemzette őt, amely
lekunkorul, ha már nem tüzel,
oly forma húsban, mely akár a cső.

Én, ki nemződtem vakmerőn,
gyönyörben, terhesen,
terhet kivonni nincs erőm.
Hordom türelmesen.
Sarat, kölöncöt, görcsöket,
bogáncsot, sorsot, származást,
íng rongyait, magzati mázt,
türelmesen a göncöket.

A világból így vonatozom
ki lassan, de biztosan, amíg
helyettem is bevonatozik
a Négy Égtáj-indóházba *von*.
Szép verse honára lelve *honn*.
S míg viszonyul s eligazodik,
okossá oktatom iszonyom.

Megérintve

Voltam az, ki: rend és osztály
szülöttje, egy, kin egyezik
a többiével minden hajsza,
aszerint óvják, üldözik.
Az állatrendszertan szolgál
példa gyanánt, s ők átveszik.

Annak jó, aki leplombál
mindent, és nem is származik,
kigondol, von, filozófál,
tisztán tartja a rímeit,
nem ez vagy az, elvtárs, polgár,
költő, ki létben létezik,

csimpaszkodik, szabadon jár
egyik elvtől a másikig,
vadállat, mely nem is vad már,
létre vonít, ha felvonít,
nem a gondra. Neki nem fáj.
Próbálom, hátha boldogít.

Te meg ők

Olyan vagy, mint a többiek. Olyan.

Egy szikrát se különbözöl
akárki mástól: ütközöl,
kitérsz, kezet fogsz barátságosan,

*régen láttalak, – hadarod –, mi van,
mi újság? – Semmi különös.*

Hogy vagy? – hadarja vissza. – Kösz.
Informálódunk takarékosan.

De az még jó, ha üdvözöl
valaki, mert kitört a szélroham,
az ablak betörött, a kör

bezárult, menekvés nem lesz egyhamar.

Sivatag dől a függönyön
át. Már pólyál is nagy szalagjaival.

Tekintet

A tekintet a fára vetődik
verebet küld le a fa

A veréb a fára visszaverődik
cinegét küld le a fa

A cinege a fára visszaverődik
varjakat küld le a fa

A varjú a fára visszaverődik
keselyűt küld le a fa

Tétel — ellentétel

I.

Tétel-ellentétel
függő meredéllyel
füvetlen hegyoldal
fehérben feketében

gyászban-születésben
születésben-gyászban
most és mindétiglen
a pólusok honában

gyorsan oszló hazában
mindennap újonnan
átrajzolandó Afrikában

2.

nem érdemes kimondani
legyintsünk mindenre ami
el fog pusztítani
ne tegyük sehova ki

ugye soha kimondani
ugye soha elmondani
ne szólj szám mert kinyelveli
amit fejem fog megsínyleni

amit fejemmel kigondolok
számmal bölcsen elhallgatom
kigondolok elhallgatok
nincs pofon és ellenpofon

nincs tétel és ellentétel
más a könyv és más az élet
azt hiszem hogy zúgó fény ver
pedig már a sötétség nyel

3.

fehérben-feketében
déli napsütésben
éjféli éjszakában
tétel-ellentétel
maródik savában

akár a hegyoldal
sziklája hófehéren
óriás kőlapokkal
fordítva minden ezredévben

Szilvafa

Megérlelsz élet és halál
rejtelmes szilvafa
gyökéren gyümölcs napsütés
levélen örök éjszaka

Élek és megérlelsz halál
gyötrelmes szilvafa
rézüstben gyökérfortyogás
földüstben avar jószaga

Halok és megérlel az élet
szilvafa rejtelem
közmondásig lekopasztva áll
én vagyok kertje sem

Élet és halál megérlel
elrejt a szilvafa
gyökérrel ággal levéllel
mely örök és soha

Európa fölfedezése

Fölfedezték az irokézek,
az őslakosságot megtízszerezték.
Azt hisszük, európaiak vagyunk,
pedig már régen indiánok.

Sebhely

Az egykori
tatárjárás,
a nyílzúgás,
vesztett Muhi.

Más nyíl nyoma:
a honlakót
üldözik a
honfoglalók.

Messzebb, alább!
Az emberi nem
ős horzsa bánt
még elevenen.

Szemkihúzó
ceruzaként
szemhosszító
fájdalom ért.

Intarzia

BÉKEHÁBORÚ szegélyén,
ugrás az árkon át,
fölnyei meredélyén
virít a zöld bogáncs.

Koronája közepében
hűbéri zümmögés.
Ezerötszáztizennégyben,
WERBŐCZY, volt-e méz?

Sárga pólyába bugyolált
csalóka sebhelyét
DÓZSA GYÖRGY, ő nyögi kivált,
s az istenadta nép.

Néma zene, árny, napvilág,
homok-, porbeli fény,
méhek ércakra, gyöngé báb
a RÁKOS mezején.

A fiúcska picit csikland,
LAJOS, a koronás.
Ezeröttszázhuszonhatban
rázza a zokogás.

A fehér közelít

Emel, suhint a rossz idő.
Lehull a zöld meg a kék.
Esik az összeesküvő.
Elesnek Martinovicsék.
Kivégzi gyöngé, reszkető
kezekkel az idei szép
nyarat is ez a rossz idő.
Őszre válik a Vérmező.
Egyet még biccen, szétttekint,
aztán legördül a kék
ahogy háromszor odasújt
pallosával a vénülő
gyöngé hóhér, a sötét.
A nyár tövéig beborult.
Ágak recsegnék szerteszét.
Leüti a zöldet az ősz.
Beköti rongy köddel a fényt,
letörli gonddal a rekkenő
pirosat. Beissza a föld.
Zsákokba gyűri, ami élt.
Bevarr, elás a rossz idő.

Valaki rózsát ültetett.
Piros és zöld a rózsatő.
Szemet sajdítva, messziről,
a fehér közelít.

Kalendáriumba

Vesszen a mértani szent egyenes,
jöjjön a görbe, a pokoli kör,
ő, aki sínt, utat összekuszál!
Szántóföldön a barázda, a rend,
villanypóznán drót, gyufaszál
a skatulyában, az asszonyi haj
görbüljön, macskásodjon
össze, gubanc, puliszőr legyen a
fény, ahogy úsznak a vizen a fák!
Csak őt illesse a hányaveti
kriksz-kraksz, a doni kanyart?

Szabadság

Tekintetkoronázva
sok álmatlan éjszakája
fullad a pörök hajnalába

Tekintetéljenezve
szemhéját imára zárja össze
vak szentté húnyódik be

Tekintetverve-rúgva
elindul hosszú útra
minthogyha Rodostóba

Piros csizmája nyomát
vérrel lepi be az ősz
vérrel lepi be az ősz

*

Nincs tekintet egy se
amely a földre sütve
minket égethetne

Tekintetünk szabad
rabságunk volt a rab

Pillantásaidat
bárki vagy el ne add

Nehéz a Föld

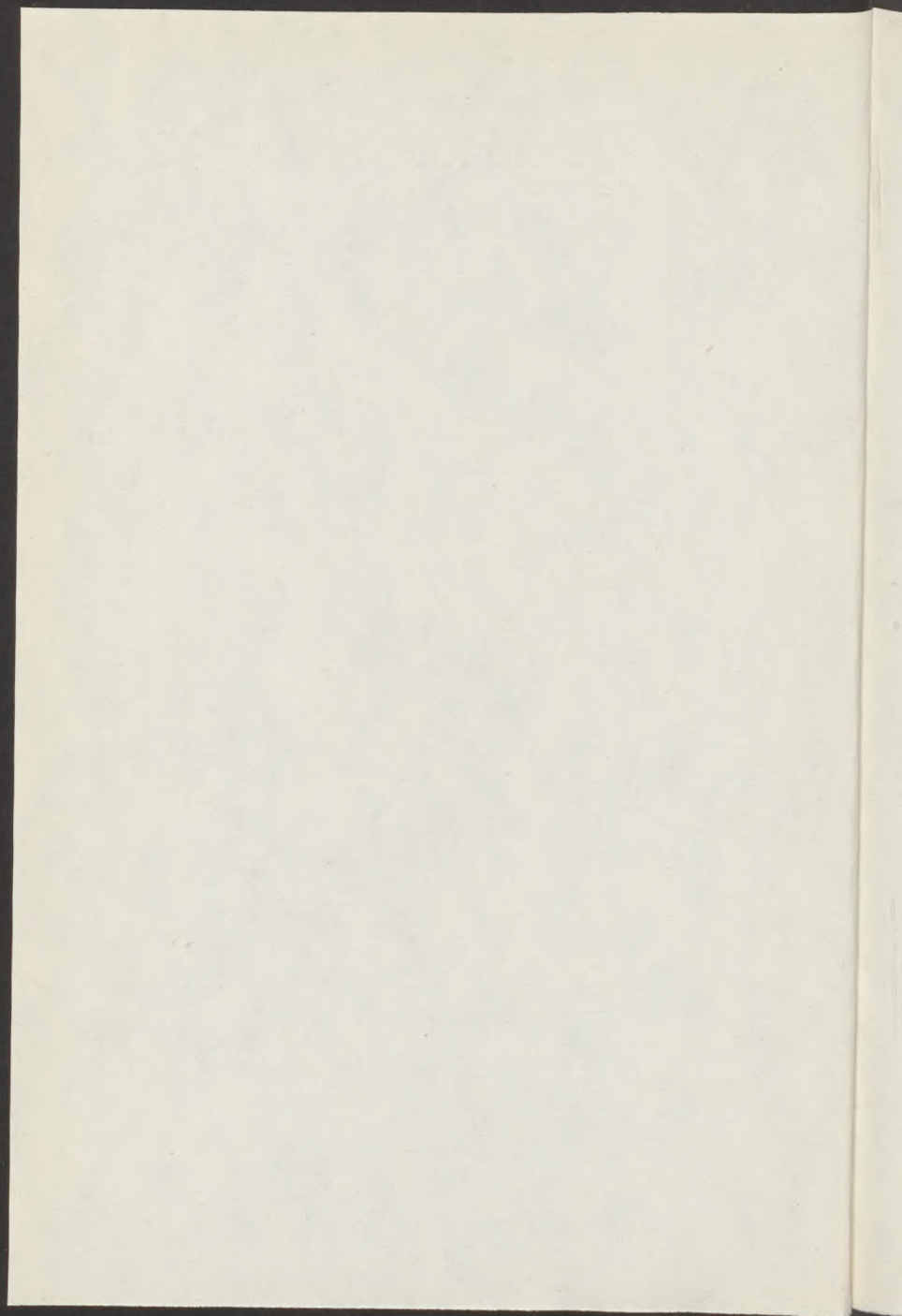
Verdun-re egymillió hétszázezer
tonna vasat szórtak, meghalt hétszázezer
francia és német katona –
Verdun-nél ennyivel nehezebb a Föld.

Katonáinkat elküldtük máshová,
hogy meghaljanak, fölbillenjen a mérleg.
Katonáikat elküldték ide, hogy meghaljanak,
és visszabillegenjen a mérleg.

Erre-arra hurcoljuk a hegyet, a gépet, a bombát,
a katonákat és a nagyköveteket,
de a Föld súlya azért megmarad.

Néhány rakéta, amelyet elajándékozunk az űrnek,
mit számít neki?

Például

Virágok

Egy üveg vízbe ásva
boglárka, tűzike, zsálya.
Mezei, útszéli, erdei
virágok hűvös szirmai
adnak találkozt.
A száruk összeforrt
a végveszélyben,
az üveg bunkerében.
Lila, sárga, zöld
kuksolók a könyv,
a papír, a ceruza
lebombázott romjaira
néznek részvétlenül.
Még ők vannak fölül.

A nagy müncheni tolvajfogás

Song a török vándormunkásoknak

– Egy doboz hering.

Egy doboz kaviár.

– Ön szerint, uram.

– Na, és ön szerint?

A mákföld lila bál.

Ilyenkor virágzik.

Törökország végig

mákvirágban áll.

– Ezek csak összetevők,

de mi van a heringgel?

– Énszerintem, uram,

a kérdés helytelen,

mert, uram, énszerintem

a kérdés, hogy mi van

énvelem.

Csodálkozó

Mindig a csodálkozók pártján,
mindig a tágra nyílt szemekén,
a kertben fölütött fejekén,
az ásonyélre támaszkodó
kezekén: örök csodálkozó.

Akárhol vagytok, csodálkozzatok,
akad még csodálni való.
Fütessetek és csodálkozzatok,
cúl a magyarázatokon
is izgatott
szavakkal faggatózzatok!

Kérdezzétek, hogy miért,
kérdézzétek, hogy kinek!
Van rá milliónyi ok.
S jog.
Kötelességeitek és jogotok.
A tevékeny az egyetlen kérdező.
Övé a végső válasz: a munka.
S övé a jövő.

Például

Például
franciául
hogy van a kommunizmus?
Limôges hogy ejti ki,
Lyon hogy képzeli,
a karosszéria-lakatos
meg a selyemszövő
száján hogy alakul
ez a szó, a jövő?

Például
franciául:
le communisme.

A szó peremén
az az E néma E,
de jönnek az úton
hangosabb szótagok,
szavak, külvárosok.
Mintha már
hallanám:

valaki szól,
pszt, a franciák!
Lyon alól,
a limôges-i fal alól
héthatáron át
egy szó halálosan,
mégis játékosan,
egy szóban az öröm,
a csattanó harag:
csúfolni múltjukat,
fogadni, ami jön:

le COMMUNISME!

Bérház

Sárga függönyök
szárnyai mögött
 élek gyári fényben.
A nap gyártja, mint
a függönyeink
 készítik a gépen
nyárra kipirkadt
ablakainknak
 lábszárig vasakba,
– vászoncipőbe –
bújva, a főre
 sisakot csatolva
áll alá bogban,
bezúzhatatlan
 piros pöttyös kendőt,
s damaszkuszi kart
hozva – más a kard! –
 a földi munkásnők.

A behúzott függöny
mögött, mint a röntgen

fényében ülök e
nyári délután:
írkám, ceruzám
a nap ragyogja be.

Írok költeményt,
lélek gyolcsaként
röppenne bárha föl.
Szövőnők arca
függönybe húnyva,
beszöve tündököl.

Kis himnusz

Első vagy, te édes,
mint az anyanyelv.
Édesem, te édes,
fölírlak az érdes
kőre is, ha kell.

Édesem, te édes,
hang, te eleven,
te szólsz, te beszélgetsz,
te hallgatsz velem.

Édesem, te édes,
édes, édesem,
amíg testem érez,
az leszel nekem.

Cédula

Vérzés. Elállt-e már?
Alvás. Aludt-e éjszaka?
Láz. Elmúlt-e már?
Három szó van a cédulán.
A legfontosabb szavak.
Telefon. Hívni. Délután.
Vérzés. Elállt-e már?
Láz? Kérdezni lázasan.
Mindig világot vág a kés.

Hóesés

A hóesésben újabb hóesés
mint egymásba ér a szeretkezés
végtelen a hó

egymásba izzad a föld meg az ég
elfelejt minden harmadik személyt
együtt lenni jó

a föld csípője fölemelkedik
a nagy hóesés mindent beborít
egyre boldogabb

nincs világ a fájdalmas világban
e világban egyetlen világ van
egyetlen gondolat

esni esni esni esni az eséssel
míg van föld amelyre hullanunk kell
bármit akarunk

nép esik népre holtra az ki él
tűz volt extázis válaszolj miért
hogy most kialudt

hullni hullni hóba burkolózni
lehet hit egymásban megfogózni
ameddig szakad

hóra uj havat újrakezdeni
ismét a hőesést szerelmünk agresszorai
lefognak ne hagyd

Országjárás

Vonatra szállok, mindegyik kupé
munka, gond. Fénye hit,
de a lelkesedést
a lelkiismeret meg nem engedi,
a fűtést levették,
a szerelvény hidegen halad.
Komolyság, megfontoltság
a levegőben,
a fülke nem dohányzó,
a lélegzet tiszta,
a fej gondolkodik.

Egyútjárók

Péntek Imrének

Meghaltak
az egyútjárók. De egy út van csak?
Egy-egy? Mi van a térkép túlfelén?

Bejárnád, barátom. Átkozódtál,
hogy mégis egyetlen változat vár
az annyiból, a sokból. Emlékszel
még? Könyvek heverték szerteszéjjel.

Vártuk az oldást, a szabadulást,
a gubancból a kigabalyodást,
a minden ősökig egy-út ellen
kellett a sok út, a nem egyetlen
változat, a vályogvető láda
tébolyára szabadító Léda –
Párizsig. S jutottunk Egerszegig
aztán, csak egyetlen változatig.
Begyömöszölt a hű vályogvető
a régi ládába, egy vagy: levő
a levőkkel, csak egy hű változat
zúrzavarának egy kockája vagy.

Mindenhol élnél, s gömbalak-idő
mélyében élsz, a kigömbölyödő
idő bekapott minden felküldött
időt, kőkort, bronzkort, vaskort, ősköd
időket, kitisztultakat: ókort,
középkort és mindent, ami hol volt,
hol nem volt, már benne ülünk mi is,
és keringve és zötykölődve visz.

Barátom, a könyvek szanaszerte
már nem lapulnak le, mint a pille
nyitott szárnyaikkal, lapjaikról
hímjük lekopott lassan ujjainktól,
eres, kemény, kiszáradt hártyalap
mind, ők a hajdani zománcosak.

A versek a mi változataink
a világra: várj, hogy kisimítsd
újra meg újra te is a papírt.

Homokóra

Váci Mibály

Most is dolgozik, működik,
annyira elfogyhatatlanul,
mint a homok az óra belsejében,
csak éppen fordítani kell,
s újra megindul, újra él.

A Szent Keljföljancsi ő,
a gyermekkorok szentje
minden homokidőkön keresztül.

A keljföljancsi és járj,
a keljfölkrisztus és járj,
a föl, föl, ti rabjai a földnek,
az üthető, a rúgható,
de akit verse talpra állít.

A Szent Homokóra,
aki ha lejár, ha lehull a végső szemekig,
újra megindul másfelől,
esik a tiszta burában,

pereg és szemerkél,
küzd és furakszik előre,
párhuzamosan és egyben az
idővel.

Hollószárnyak

Szavaljuk el, hogy ki kopog, mi kopog.
Hajtsuk föl az utolsó pohár bort,
ezt a vöröset, ezt a villányi nehéz bort,
ezt a hollószárnyakkal gubbasztó poharat.

Hajtsuk föl, fiúk, ebben a jegenyés szobában,
már hallom, kezdenek zúgni újra a jegenyék,
nehéz lombokkal ők is, mint akik hollófeketék,
s hollószárnyakat mártogatnak a szélben.

Mind a ketten hajtsátok föl, én is fölhajtom veletek
minden pohár nélkülem fölhajtott villányi bor helyett,
a ti dicsőségetekre ebben a jegenyés szobában fölhajtom én,

föl, a Keletiből vagy a Nyugatiból észrevétlenül
induló hajnali vonat előtt ezt még fölhajtom könnyedén,
míg odakint a világ föllebben, elrepül.

Cigánysirató

*„Nem ismer senki. Nem. De én dalolok.”
Federico García Lorca: Siratóének Ignacio Sánchez
Mejías torreador fölött*

Országutak, sztrádák Londontól Isztambulig,
sirassátok el!

Lespurnizott csíkok szakadt cérnaszálai,
zebrák, utakra festett rácsok, fehér gyászotokkal
sirassátok el!

A rácsokat rázzák a föld alól az aszfaltba zártak,
s mi lássunk arcokat, szemeket,
az utak halottjaiét, lássuk, amint hozzá méltóan
elsiratják!

Közlekedési lámpák, mutassatok hét nappal, hét éjjel
pirosat,

sirassátok el!

Behajtani tilos,
megállni tilos,
parkírozni tilos,
jobbra kanyarodni tilos,
balra kanyarodni tilos,
forgalomkorlátozás,
zsákutca, körforgalom,
utak fétisei,
ti is sirassátok el!

Rendőrautók, szirénázzatok,
villogjatok kék fénnel utána, érétek utol,
sirassátok el!

Taxik, teherautók, kamionok, betonmixerek,
magángépkocsik, automobilkaravánok,
torlódjatok össze, kapjon trombózt a sztráda,
sirassátok el!

Moszkvicsok, Porschék, Musztángok, Kék Nyilak,
kombik, furgonok, méretre szabott autók,
sirassátok el!

A közlekedés összes törvénye,
a jog és a kötelesség váljon elevenné,
a gyávák bátorsága, a bátrak gyávasága oltsa ki egymást,
a szájak kipufogócsövéből tóduló szitok fulladjon filterbe,
sirassa el!

Karambolok, csikorgó féknyomok, összegyűrt karosszériák,
szétporladt üvegek, volánok pecsétje a mellen,
sirassátok el!

Sebbenzin, jód, vatta, kötszerek, mull-pólyák, gézek,
elsősegélynyújtó ábécék, vöröskeresztes kazetták,
boruljatok ki az útra,
azután ti is sirassátok el!

Tekintsétek mindannyian saját halottatoknak a fiút,
aki nem használt napolajat,
a bőrét nem utálta,
anyja méhében olajozták meg örökre,
benne volt a nap,
a fiút, aki évszázadok fényében napozott,
amíg élt!

Sirasd el, motorkerékpár,
azon és ezen a délutánon,
leszegett szarvakkal, forgó patákkal,
mint Ignacio Sánchez Mejíast siratták!
Sirasd el a cigány torreádort,
aki életét dőfte a halálba!
Sirasd el a tizennyolcéveset,
érettségijét, felvételi papírjait,
a kiürült pedagógiai főiskolát,
ilyen viadal nem lesz már soha!

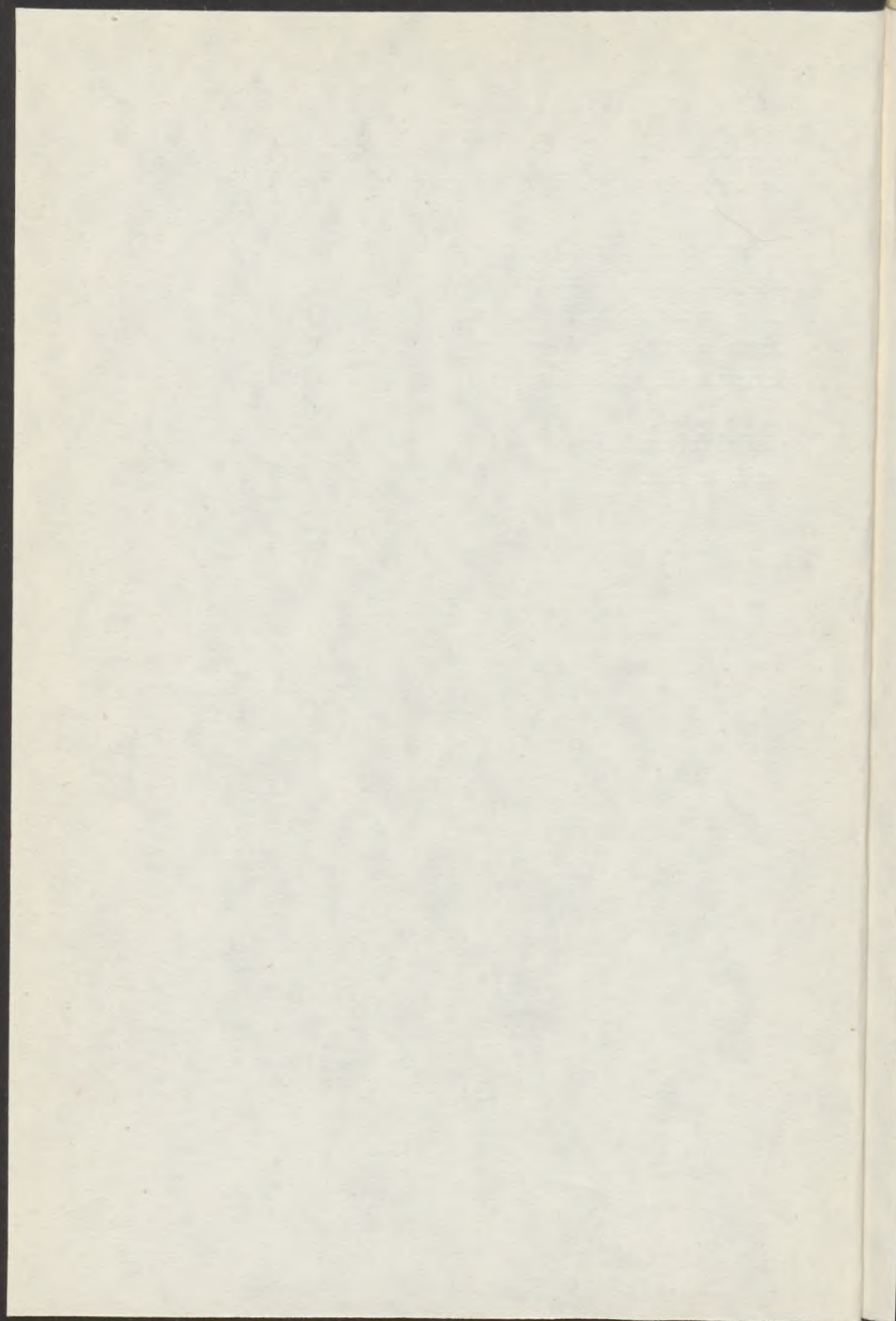
Sirasd el, bukósisak, a halott fiút,
ő csak a koponyáját vette föl sisaknak,
véres parókádat azóta lemosták,
az ő vérét vágták le, varrták föl vendéghajul neked,
hát sirattassék a szétvert koponya!

Azon és ezen a délutánon beállt a halál.

A látélet, a villanófény, a primitív krétarajz után,
mely korunk legmodernebb művészeti alkotásai közé
tartozik,

a karambol-szabászok méricskélései,
a legújabb fazon elkészülte után,
amikor az aszfalt benövi a vért,
a tettes és áldozat már végképp ismeretlen,
lapozzátok föl két halántékokot közt azt a délutánt –

a viadal folytatódik,
beáll az élet.

Tartalom

<i>Levél egy költőhöz</i>	
Ekék	7
Szindbád	8
Levél	9
Átváltozások	11
Ez az ember	13
Kis elégia	14
Petőfi	16
Szabadrablás	19
Napló	20
Születésnapomra	22
Levél egy költőhöz	25
 <i>Füst</i>	
Juss	29
Füst	30
Szennai Mária	32
Pipacs	34
Cigánygödör	35
Az őszi kocsikon	37
Viharsarok	38
Végrehajtók	40

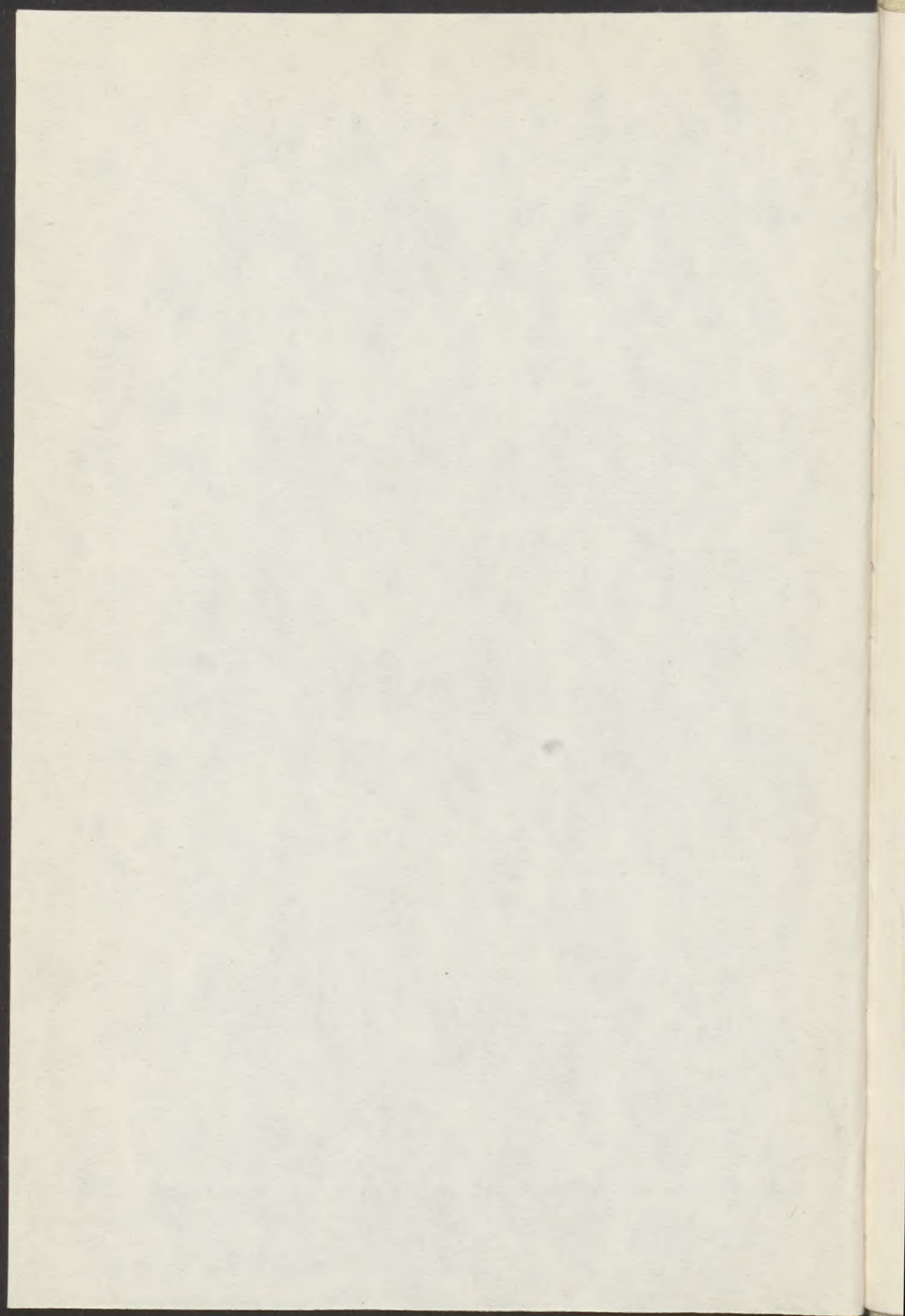
Disznóölők	41
Sár	42
Kocsik	44
Ősz	46
Palimpszeszt a tekintetről	48

A fehér közelít

Kő	53
Ballada	54
Telefon	55
Te vagy a többi	56
Jiří Wolker	57
Sarkadi	59
Nézz ki az ablakon	60
Az esztétikum felé	61
Megérintve	63
Te meg ők	64
Tekintet	65
Tétel – ellentétel	66
Szilvafa	68
Európa fölfedezése	69
Sebhely	70
Intarzia	71
A fehér közelít	73
Kalendáriumba	75
Szabadság	76
Nehéz a Föld	78

<i>Például</i>	
Virágok	81
A nagy müncheni tolvajfogás	82
Csodálkozó	83
Például	84
Bérház	86
Kis himnusz	88
Cédula	89
Hőesés	90
Országjárás	92
Egyútjárók	93
Homokóra	95
Hollószárnyak	97
Cigánysírató	98

MAGVETŐ KÖNYVKIADÓ

Felelős kiadó Kardos György

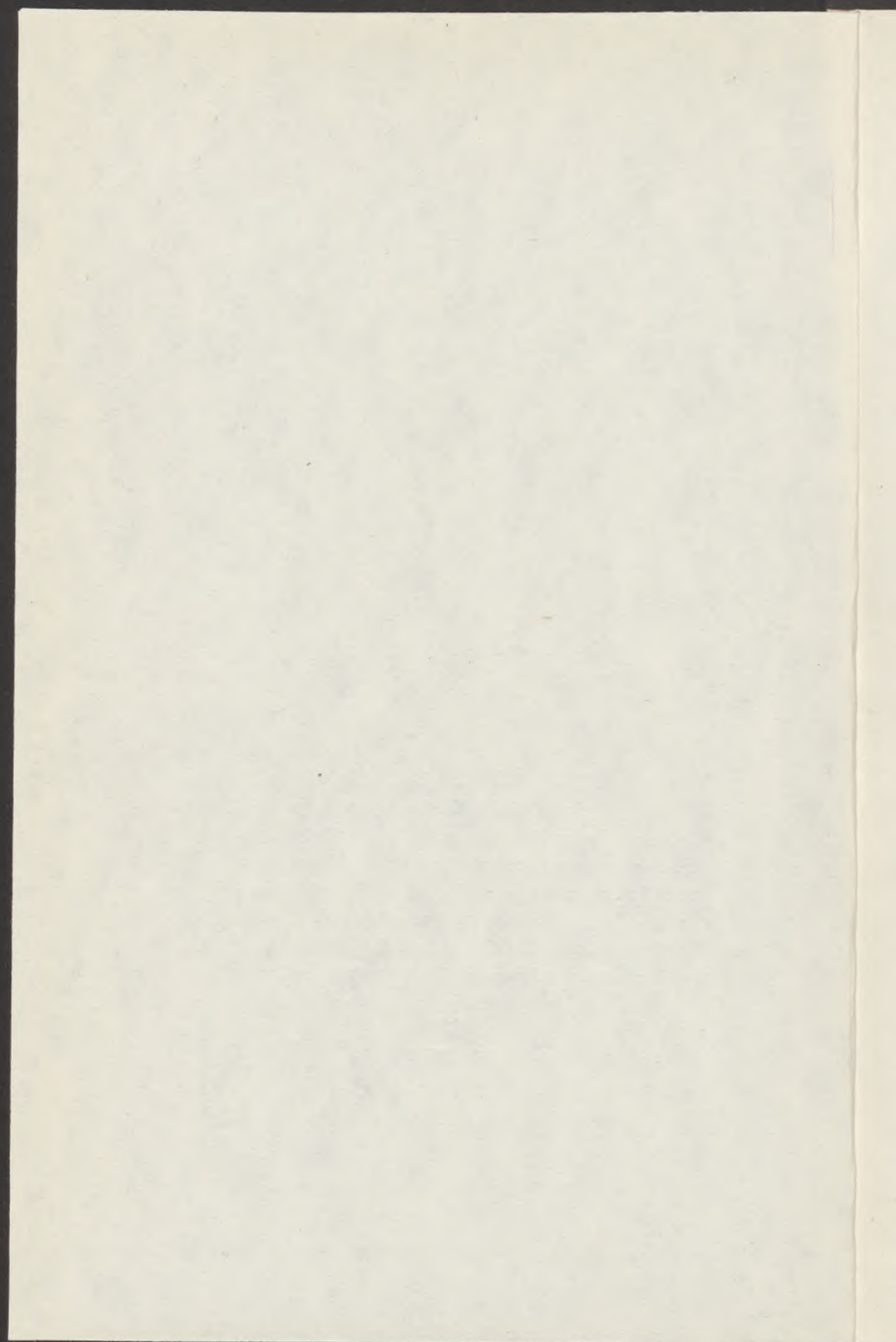
Sylvester János Nyomda 5053 Szombathely, 1980

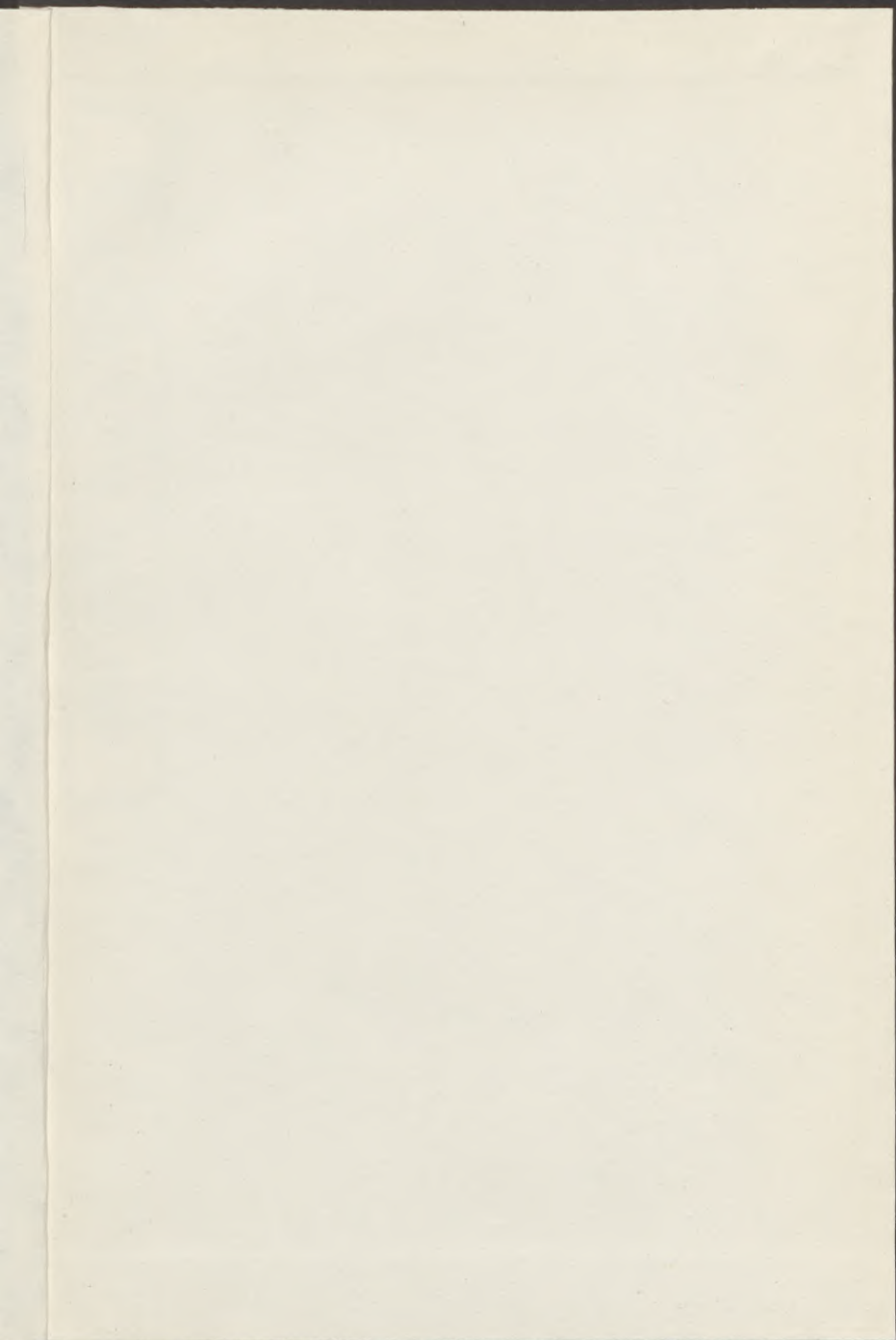
Felelős szerkesztő Keszthelyi Rezső · Műszaki vezető Sebestyén Lajos · Tipográfus B. Solti Marianne · A védőborítót Szabados Árpád tervezte

Kiadványszám 4705 · Megjelent 5,4 (A5) ív terjedelemben, Garamond betűtípusból szedve

MA 3740

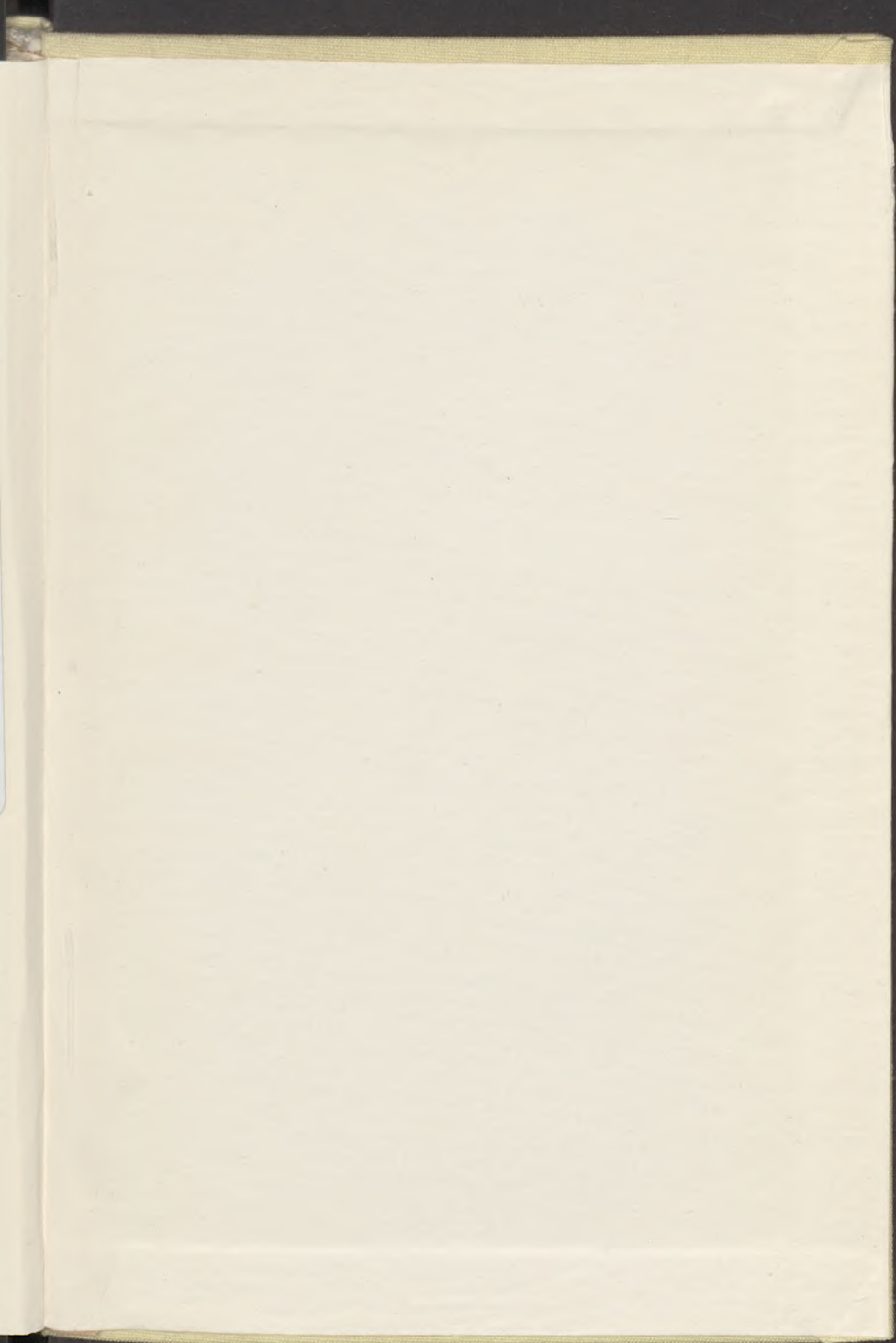
ISBN 963 ²⁷¹721 301 x

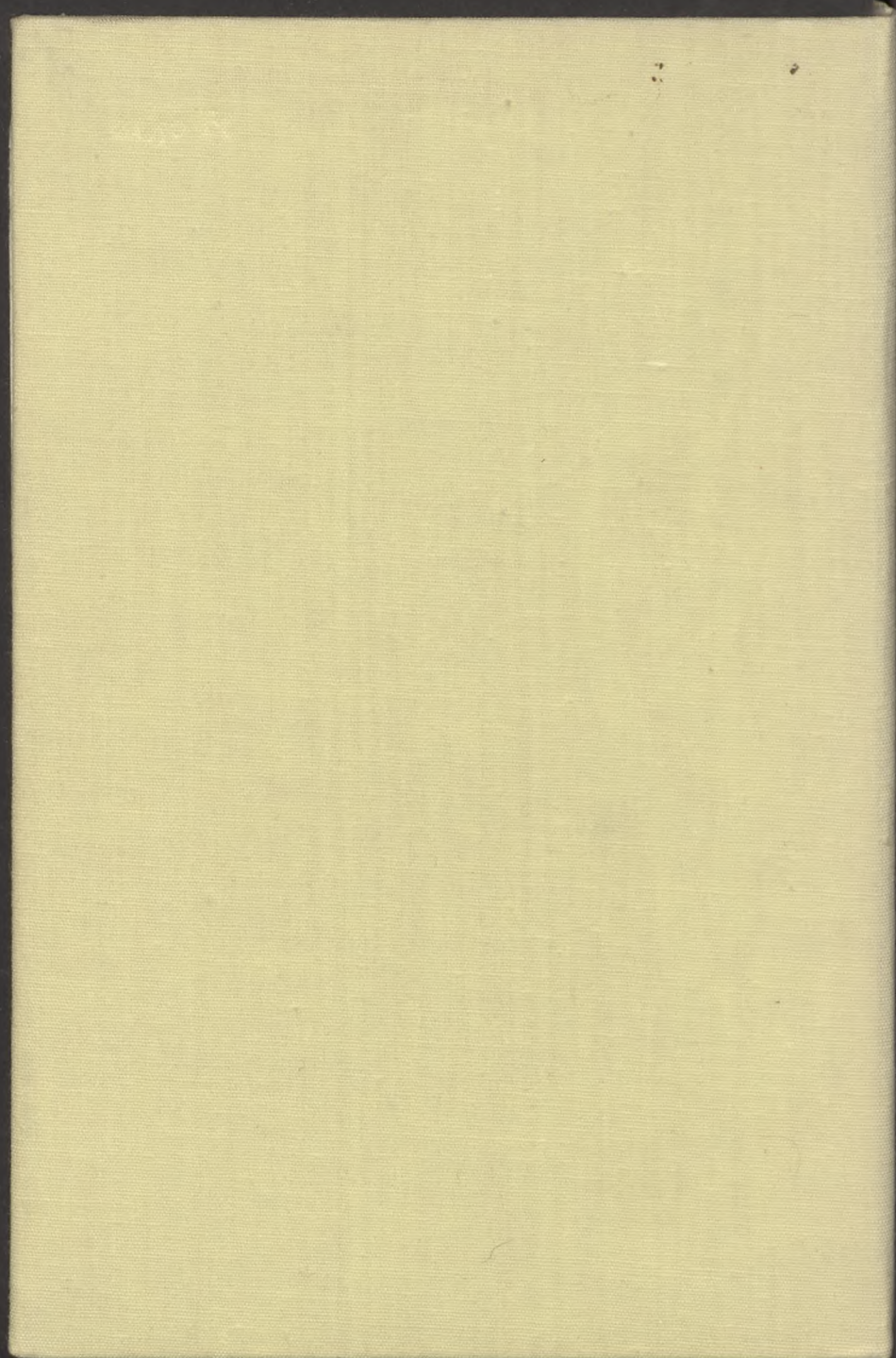

284

Győri László . Tekintet